

NORGES ENESTE VETERANMAGASIN

VETERAN

UTGIS AV NORGES VETERANFORBUND FOR INTERNASJONALE OPERASJONER // OKTOBER 2023

SKJULT PÅVIRKNING: Visste du at vi i Europa blir utsatt for skjult påvirkning, hvor spesielt Russland bruker manipulasjon og illegitime virkemidler for å endre vår virkelighetsoppfatning? »6

Nr.3-2023
ISSN: 1894-1974

Utgiver: NVIO
Bygning 60, P.B. 1550 Sentrum
0015 Oslo

Redaktør: Hege Kofstad
Tlf.: 412 33 448
e-post: hege.kofstad@nvio.no
Neste nummer av Veteran (nr 4-2023)
kommer ut ca 13. desember
Deadline 25. november

Forsidebilde:
Bilde fra årets Navy Race i Horten.
Foto: Navy Race

Ettertrykk tillatt ved kildeangivelse.
Opplag: 7.500

F Fagpressen

VETERAN arbeider etter redaktørplakaten og er en del av Fagpressen. Fagpressen er en interesseorganisasjon for seriøse fagblader og tidsskrifter i Norge.

Grafisk produksjon og lay out:
Superdigg AS
post@superdigg.no

KREVENDE OPPDRAG: I NRH har de et system med kameratstøtte, slik NVIO og mange andre organisasjoner og arbeidsgrupper har. Det har ikke personell fra Forsvaret som tjenestegjør eller er på oppdrag i Norge. »16

OPPLÆRING AV UKRAINERE Et tosfret antall norske instruktører er for tiden på et ukjent sted i Storbritannia for å gi grunnleggende soldatutdanning til ukrainere. »24

OPPDRAG VETERAN NVIO har jobbet for veteraner i over 60 år »33

ARENDALSUKA: NVIO var den eneste veteranorganisasjonen representert sammen med tolv andre forsvarsrelaterte organisasjoner. »38

GENERALSEKRETÆREN

brdahl@nvio.no

Kameratstøtte: Et grunn-DNA i NVIO

NVIO, eller daværende FNVLF, startet sitt pionerprosjekt på kameratstøtte i 1996 og året etterpå fikk organisasjonen støtte over statsbudsjettet for å etablere en nettverksorganisasjon som skulle støtte veteraner og deres pårørende. Dette var nesten ti år etter at Jannicke Melin-Olsen hadde tatt opp utfordringene rundt psykiske belastninger rundt tjeneste i internasjonale operasjoner.

Det å møte en person som forsto bakgrunnen for utfordringer, eller som hadde opplevd noe av det samme var grunn tanken bak kameratstøtte. Basert på dette bygde man opp en opplæring i tre trinn og etablerte nettverk rundt i Norge gjennom lokalforeningene.

Gjennom årene ser man at flere frivillige organisasjoner, private aktører og offentlige institusjoner, hvor personell kan oppleve traumatiske hendelser, har etablert tilsvarende ordninger. Betegnelse kan være forskjellige, kollegastøtte, peer support eller likepersonsarbeid. De har alle det samme grunnfjellet; lavterskeltilbud gjennom samtaler med noen som har vært i en tilsvarende situasjon.

Det er cirka 35 000 nordmenn som blir diagnostisert med kreft hvert eneste år. På et og et halvt år er dette like mye som dagens veteranpopulasjon.

Kreftforeningen har en likepersonsordning hvor disse kan treffe en som har vært i samme situasjon.

Foreningen Norske redningshunder kaller sitt arbeid for kameratstøtte, et tilbud som nyttes når deres personell har vært ute og løst oppdrag.

Jeg har uttalt at vi må bygge mer kompetanse inn i kameratstøtteordningen og vi må se hva vi kan lære av andre organisasjoner som driver med denne typen arbeid. Jeg tror det er viktig. Vi må utvikle oss med menneskene og tiden vi går inn i, selv om grunntanken rundt NVIOs kameratstøtte alltid vil være den samme. Kameratstøtte handler også om nettverk. Både for de som har behov for støtte, men også for de som jobber som kameratstøttere. Vi i NVIO er avhengig av at disse

nettverkene er sterke, og vi må også stille oss spørsmålet; hvem støtter kameratstøtteren? Det er her jeg tror at kompetanse, mangfold og inkludering er viktige elementer for ytterligere å utvikle NVIOs kameratstøtteprogram.

Dette skal vi gjøre gjennom aktiv rekruttering, opplæring og sertifisering av disse, pågående resertifisering av de som allerede jobber med dette, av utvikling av en verktøykasse som kan nyttes av kameratstøttene, utnytte kompetansen til de som allerede jobber som kameratstøttere til å videreutvikle opplegget og se hva vi kan lære av andre organisasjoner. Den viktigste kameratstøtten er den vi alle gjør hver eneste dag, og før det egentlig er et behov for å måtte snakke om kameratstøtte. Hvis hver veteran har kontakt og snakker med to unike veteraner vil dette være å jobbe preventivt. La oss alle stille oss selv spørsmålet; har jeg snakket med to veteraner den siste uken? Hvis vi alle gjør det, er vi ikke langt unna å dekke hele veteranpopulasjonen. Gjennom dette jobber vi på forhånd, og det er på den måten vi kan forhindre en økning i behovet. Det beste er hvis vi hadde kommet ned til at behovet ikke var til stede, men det vet vi er en utopi. Forskning viser at en andel av de som har vært deployert vil komme i en slik situasjon at de har behov for en eller annen form for støtte fra noen. Lavterskelen er da kameratstøtte.

NVIO har vært langt framme i forhold til likepersonsarbeid og kameratstøtte. Det er gjort mye godt av våre kameratstøttere og lokalforeninger opp gjennom årene. La oss videreutvikle dette i takt med tiden og være klar for fremtiden. Selv om Norge produserer få veteraner fra internasjonale operasjoner for tiden er det fremdeles over 50 000 veteraner i Norge. Vi har også tilbudt oss å støtte de soldatene som for tiden ikke er definert av politikerne som veteraner. La oss ta vare på hverandre!

Bjørn Robert Dahl

Et skritt fi

KRONIKK

Anders Aks

Avtroppende kameratstøtteansvarlig

Kameratstøtte er heftig. Det utrettelige frivillige arbeidet som skjer ute i miljøene kan ikke anerkjennes nok. Det er noe jeg prøver å løfte frem hver gang vi skriver om kameratstøtte. Det er kameratstøttene i lokalforeningene som er bærebjelken og spydspissen i ordningen. Kameratstøtte skjer ikke i et vakuum, det skal være, og er, i kontinuerlig endring i takt med tiden. Derfor har nettverket innen kameratstøtte i den nordiske rammen vært viktig. Før covid hadde vi utveksling av studenter fra alle nordiske land. De skapte et godt erfaringsgrunnlag og nettverk som vi har bygd videre på og

Foto: Hege Kofstad/NVIO

formalisert på en god måte med erfaringsutveksling og samlinger. Noe som i dag gjør at det nordiske veterannettverket står trygt og godt sammen. Vi har blant annet fått forespørsel fra de baltiske landene om vi kan bistå med å bygge opp et kameratstøttenettverk der. Det sier meg at vi har gjort noe riktig. Det skal vi være stolte av og viser at vårt gode arbeid når utenfor Norge og ut i Europa. I min jobb som leder for kameratstøtte har jeg snakket med hundrevis av veteraner med små og store utfordringer. Det har ført til en ydmykhet over hvordan livet treffer. Det er ingen som har planlagt å ha et utfordrende liv, møte på problemer eller bare føle at en ikke strekker til. Felles for dem

alle er at de trenger å bli sett, hørt og anerkjent for det de har på hjertet.

Behovet for å være relevant, også for de yngre veteranene, i tillegg til NVIOs fokus på veteraner som ressurs og ønsket om å forbygge senere utfordringer, gjorde at vi søkte etter en ny samarbeidsform. Så da Tore Rynning-Nielsen kom med sitt prosjekt Neste Steg i 2018, ble vi umiddelbart med som partner. Vi så at hos mange med utfordringer hadde overgangen fra militært til sivilt vært vanskelig. La oss si at du er en 25-åring fra TMBN som har tatt grop hele livet, men nylig funnet ut at det ikke er forenlig med familieliv. Hvem er det du snakker med da? Jo, en jevnaldrende kollega. Så finner

emover

de ut at, nei, men da slutter vi. Men så slutter de til hva da? De går ned i lønn, finner ikke noen relevant jobb, de har kanskje ikke noe utdanning... Da blir det fort veldig bratt. Da har du ikke spilt deg god, det blir bare rett ut. Forsvaret har karriereskifteprogram, men det er først når du nærmer deg pensjonsalder eller slutten på kontrakten. Men mange slutter før det skjer, og da har Neste Steg vært en fremragende brikke i det puslespillet, som kan forebygge nettopp det at man hopper av ut i intet. Dette er også delvis min personlige erfaring. Rett etter jeg kom hjem fra Kosovo, tenkte jeg at «jeg må ta en utdanning, så jeg bare slutter i Forsvaret.» Men det hadde vært fint forenlig å ta en utdanning mens jeg jobbet i Forsvaret, men det var ikke i mine tanker. Og hvem var det jeg snakket med? Det var de jeg jobbet med. Sammen med Neste Steg har vi utviklet et mentor-nettverk. Hadde jeg hatt en mentor den gangen, så hadde jeg kanskje kunnet vært i Forsvaret i fem år til, eller ti år til. Sammen med Neste Steg samlet vi 15 fra Forsvaret som vurderte å gå over i det sivile og 15 fra Olympiatoppen til et tredagers kurs. Det var veldig positivt på flere måter. Vi fikk jobbet med deltagerne mens de fortsatt sto trygt i jobbene sine og alt var

” Det nordiske veterannettverket står trygt og godt sammen. Vi har blant annet fått forespørsel fra de baltiske landene om vi kan bistå med å bygge opp et kameratstøttenettverk der.

bra, og så ga vi dem mulighet til å se på hvilken kompetanse de faktisk satt på. Trengte de noen kurs, eller andre ting, for å kunne få de relevante jobbene de ønsket når de kom ut? Det handler ikke om å nappe folk ut av Forsvaret, men å gjøre dem bevisst på mulighetene. Og det viste seg at nesten 80 prosent av de som gikk gjennom Neste Steg-kursene ble i Forsvaret, men mange søkte seg til andre stillinger innen Forsvaret. Det traff noe i tiden som var veldig riktig for veteraner som søkte etter endringer, eller hadde behov for å finne ut hva de ønsket. I dag har Neste Steg bygget seg opp til å bli en naturlig del av veteranivaretakelse, og er kanskje det beste vi har å tilby med tanke på forebyggende arbeid innenfor kameratstøtte. Familie er det siste jeg vil trekke

frem. Nå kommer flere samlivs- og familieundersøkelser. Disse tror jeg blir meget viktig for fremtidig kameratstøtte. Av henvendelser vi har fått de siste to årene, er det rundt 50 prosent som er venner, familie og pårørende. Ingen mennesker lever i et vakuum. Derfor blir det viktig å se kameratstøtte som noe mer enn bare for veteranen – man å se hele familien. Avslutningsvis så vil jeg takke alle jeg har snakket med, jobbet med og ledd sammen med. Takk til de som har gått opp veien før meg og med meg. Dette er en meget viktig jobb som jeg er stolt over å få vært en del av. Tusen takk alle kameratstøtteledere som har stilt krav og kommet med ønsker, det er deres engasjement som skaper tilhørighet og anerkjennelse i deres nærområde for våre veteraner og deres familier.

Skjult påvirkning:

Handler om å så tvil

Visste du at vi i Europa blir utsatt for skjult påvirkning, hvor spesielt Russland bruker manipulasjon og illegitime virkemidler for å endre vår virkelighetsoppfatning? Målet er ikke bare å få folk til å tro på løgnene, men like mye å få oss til å tvile på hva som egentlig er sant, og dermed svekke tilliten i samfunnet.

Påvirkning er en del av hverdagen vår. Vi kan påvirkes av politiske partier som vil vi skal stemme på dem, gjennom reklame for produkter og tjenester, interesseorganisasjoner, religiøse grupper eller gjennom venner og kollegaer. Motivet kan være økonomisk, sosialt, militært eller politisk.

Men det er et skille mellom normal påvirkning, som er legitim og vanlig i et demokrati, og innblanding hvor det brukes illegitime virkemidler med den hensikt å manipulere oss, så tvil og forsterke konflikter uten at vi vet det selv.

Ifølge Eskil Grendahl Sivertsen, spesialrådgiver ved Forsvarets

forskningsinstitutt (FFI), bør alle være klar over at slik skjult påvirkning også treffer Norge. Og at det på sikt kan bidra til å svekke tilliten i samfunnet om vi ikke blir mer bevisste.

Skjult påvirkning fra andre stater, spesielt Russland og Kina, handler om makt og om å svekke vår beslutningsevne, sier Sivertsen.

- Russland har drevet målrettet, skjult påvirkning på nett og sosiale medier i hvert fall siden 2014.

Etter fullskalainvasjonen i fjor, har russiske aktører trappet opp innsatsen med å spre desinformasjon, falske rykter og konspirasjonsteorier, sier han, og legger til at kriser også kan gjøre oss spesielt mottagelige for påvirkning. ➔

📺 SOSIALE MEDIER GIR NYE MULIGHETER

Russland har siden Sovjettiden hatt påvirkning som en del av sin doktrine for politisk krigføring.

- De har gjennom flere år bygget opp et «økosystem» på nettet for å kunne påvirke virkelighetsoppfatningen til målgrupper rundt om i verden. Dette nettverket består av Russlands egne offisielle kanaler, statskontrollerte medier, ulike sosiale medier og proxyaktører som influensere, lokale støttespillere og tilsynelatende uavhengige medier og organisasjoner i flere land. De bruker en kombinasjon av åpen og skjult påvirkning for å spre sitt narrativ. Han påpeker at internett og sosiale medier har gitt helt nye muligheter til å spre desinformasjon. Et av mange eksempler er at Russland kloner nettsider til internasjonale og troverdige organisasjoner og nyhetsplattformer for å spre desinformasjon og propaganda.

- Det så vi i fjor høst da det ble avslørt en stor, russisk påvirkningsoperasjon mot europeiske land, spesielt Tyskland. Russiske aktører hadde klonet nettsidene til 60 kjente, europeiske nettaviser, som blant annet Der Spiegel, Bild og The Guardian. Adressen var ganske lik de ekte sidene og designet så autentisk ut. Disse ble så foret med desinformasjon på lokalt språk fra andre nettsider i det russiske propagandanettverket, sier Sivertsen.

De falske nyhetsartiklene ble også spredd gjennom falske profiler på Facebook, Twitter og Instagram og målrettet gjennom Facebook-annonsering.

- Artiklene er skrevet på en slik måte at det skaper sterke følelser. Når vi er forbanna, og tenker «fy søren, var det ikke det jeg trodde», har vi lavere terskel for å dele. I mange av artiklene i fjor høst var målet for operasjonen å gjøre tyskere negative til sanksjonene mot Russland og tysk uavhengighet av russisk gass. Artiklene forsøkte å overbevise tyskere om at konsekvensene av sanksjonene og bortfall av russiske gassleveranser vil ødelegge den tyske økonomien og svekke tyskernes levestandard, forklarer Sivertsen.

Han sier at sosiale medier dessverre er som laget for dette.

- Da de russiske aktørene klonet nettsider med mål om å nå mest mulig tyskere, brukte de Facebooks annonseringstjeneste til å nå de målgruppene som med størst sannsynlighet ville være mottakelige for budskapet. I tillegg favoriserer algoritmene innhold som skaper engasjement, spesielt sinne.

BÅDE TYDELIG OG SUBTIL INNBLANDING I NORGE

Også i Norge har vi kjente eksempler på russisk påvirkning.

- I august mottok flere nordmenn en tekstmelding med oppfordring til å hevne koranbrenninger. PST knyttet den til russiske aktører. Du trenger bare at én person tar oppfordringen og deretter utnytter vedkommende sin handling til å forsterke uro og mistillit i samfunnet. Et annet eksempel er da den russiske hackergruppen Killnet i juni i fjor kringkastet at de ville angripe norske offentlige nettsider, som politiet, NAV, Altinn og bankID. Det var bare snakk om enkle tjenestenektangrep, som strengt tatt er rampestreker, men hensikten var nok å skape frykt og uro i Norge. De offentliggjorde aksjonen i forkant sammen med et manipulert bilde av utenriksminister Anniken Huitfeldt og et falskt bilde av Jens Stoltenbergs pass. Og noen hadde sprayet «God morgen Norge, hilsen Killnet» på norsk på gressmatta på Ekeberg. Norsk

presse slo dette stort opp. Det er et av dilemmaene; pressen skal rapportere det som skjer i samfunnet, men samtidig hjelp de gruppen med å få den signaleffekten de ønsket, sier spesialrådgiveren.

PST mener at droneflygningene på norsk sokkel i fjor også hadde som formål å skape frykt, ifølge Sivertsen.

- Hensikten var nok ikke etterretning, men å utøve press. Hendelsene må bli sett i sammenheng med krigen i Ukraina. Det handler om å skape en følelse i befolkningen og hos myndighetene om at dette begynner å bli ubehagelig, de truer med atomkrig osv. og med det svekke støtten til Ukraina. Det er bare kreativiteten som setter begrensninger for hvordan de kan gjøre dette, legger han til.

SUBTIL PÅVIRKNING

Slike forsøk på påvirkning er konkrete og tydelige, men for å forstå russisk påvirkning må man også se på den utspikulerte innblandingen som går med lav intensitet over lang tid, påpeker Sivertsen.

- Dette er ikke en krig om hvem som har mest eller best informasjon, men om hva informasjonen betyr. Hvordan vi tolker betydningen av informasjon er avhengig av kontekst, og kontekst skapes av narrativer. Narrativer former vår identitet og skaper vår sannhet og dermed tolkningsramme.

- Russlands iver etter å sette opp krigsminnesmerker i Nord-Norge de siste årene, er et godt eksempel på dette. De er fysiske manifestasjoner av et russisk narrativ som handler om at Russland frigjorde Finnmark fra nazistene i 1944, at Norge og Russland har tette vennskapsbånd og at Norge står i takknemlighetsgjeld til Russland.

Sivertsen forteller at inntil i fjor, ble det holdt årlige markeringer med taler og kransenedleggelse ved alle disse monumentene, hvor russiske representanter fremførte dette narrative til lokalbefolkningen og pressen.

- Selvsagt skal vi minnes frigjøringen av Finnmark og de som mistet sitt liv, men det var Sovjetunionen, og ikke Russland, som frigjorde Finnmark. Mange av de sovjetiske soldatene var ukrainere og hensikten var å forsvare Sovjetunionen, ikke forsvare Norge. Historie skaper narrativer som gir oss

kontekst for hvordan vi vurderer virkeligheten. Derfor er historieomskriving og minnepolitikk en sentral del av russisk påvirkning både i og utenfor Russland, sier han.

- Ord, og hvilke bilder de skaper, bekrefter og forsterker narrativer. Derfor er det ikke tilfeldig for eksempel når den russiske ambassaden i Oslo skriver at «politikkerne i Oslo» ikke tar hensyn til «befolkningen i nord». Det er subtilt, men ladet. Vi har flere eksempler på avtrykk av russisk propaganda i norsk presse. Nylig refererte en norsk journalist til «Kiev-regimet». Da han ble utfordret, sa han at han mente det er et nøytralt ord. Jeg tror imidlertid de fleste oppfatter «regime» som negativt ladet. Vi sier jo ikke «Oslo-regimet» eller «København-regimet». Det er derfor interessant å merke seg at Russland konsekvent bruker «Kiev-regimet», som de har gjentatt og gjentatt på alle flater siden 2014, kommenterer spesialrådgiveren.

VANSKELIG Å MÅLE

Et annet virkemiddel Russland har benyttet er «hack and release», det vil si å hacke seg inn et sted og stjele dokumenter som de frigir for å sverte noen eller skape konflikt. Som for eksempel da de brøt seg inn på demokratens epostserver og lekket stjålne eposter fra Hillary Clinton for å påvirke den amerikanske valgkampen i 2016. ➔

*Eskil Grendahl
Sivertsen, spesial-
rådgiver ved
Forsvarets forsk-
ningsinstitutt (FFI)*

” - Demonstranter tropper opp og bruker sine demokratiske rettigheter til å demonstrere og ytre seg offentlig, men vet ikke at det hele er iscenesatt av russiske aktører.

☞ Russland pleier også å iscenesette eller anspore til demonstrasjoner eller utnytte eksisterende demonstrasjoner til å spinne falske historier. Sivertsen sier at det er flere eksempler på at russiske aktører oppretter falske kontoer i sosiale medier og arrangerer demonstrasjoner og motdemonstrasjoner i ulike land for å skape uro og splittelse. Da velges engasjerende tema som for eksempel innvandring.

- Demonstranter tropper opp og bruker sine demokratiske rettigheter til å demonstrere og ytre seg offentlig, men vet ikke at det hele er iscenesatt av russiske aktører. De kan også finne på å sende ut fem stykker med plakater som stiller seg opp på en demonstrasjon som handler om noe helt annet. Så tar de bilder og får det til å se ut som det var 5000 mennesker som demonstrerte mot USAs innblanding i Ukraina, selv om det egentlig handlet om pensjonsreform eller lignende, forteller Sivertsen.

Ifølge spesialrådgiveren er det svært vanskelig å måle effekten av slik påvirkning.

- Disse aktørene vet at om det de gjør skal være effektivt, må det forsterke noe som er der fra før. Hvorvidt man lykkes er usikkert. Det er for eksempel godt dokumentert at Russland siden 2014 aktivt har forsøkt å splitte samfunnet i USA gjennom å forsterke holdninger som splitter, som abort, våpen og religion. Det amerikanske samfunnet har blitt mer polarisert, men vi vet ikke hva som skyldes påvirkning fra Russland. Hadde polariseringen vært like synlig om de ikke hadde gjort noe, eller mindre synlig? Det er vanskelig å si, påpeker han.

VI MÅ FORSTÅ DET

På spørsmål om hvordan vi kan forsvare oss mot slik påvirkning, sier Sivertsen at det

Foto: Freepik

begynner med forståelse.

- Vi kan ikke forsvare oss mot noe vi ikke forstår. Dette er mye større enn å forsvare oss mot desinformasjon. Russisk manipulasjon handler ikke nødvendigvis om å få oss til å tro på en løgn, men å få oss til å tvile på hva som er sant og hvem vi kan stole på. Hensikten, som er beskrevet i russisk doktrine, er å oppnå «refleksiv kontroll». Dette kan forenklet beskrives som å manipulere målgruppers virkelighetsoppfatning på en måte som gjør at vi handler mest mulig i tråd med Russlands interesser. Det er i Russlands interesse at vestlige demokratier svekkes, at EU og NATO fragmenteres og at Vestens posisjon blir svakere i resten av verden. Han forklarer at vår oppfattelse av informasjon er avhengig av situasjonen den blir presentert i, og at konteksten slik skaper narrativ, fortellinger som tolkes og påvirker vårt verdensbilde.

- Det er brillene du har på som former din identitet og hvordan du tolker ting. Alle har sine narrativ, både personlige og nasjonale. «Krigen mot terror» er et eksempel på en overskrift på et narrativ som var, og til dels er, sterkt gjeldende i USA. I 2017 innførte Trump innreiseforbud for folk fra flere

musliske land. Det var faktisk korrekt informasjon. Men hva informasjonen betydde, var svært ulikt avhengig av hvilket narrativ som ga deg din sannhet. For mange amerikanere betydde det kanskje at nå er vi tryggere, så dette er bra. Men for muslimer i USA og den muslimske delen av verden betydde det urettmessig diskriminering av muslimer og Islam. ISIL brukte dette for alt det var verdt fordi det underbygget deres narrativ – «se, nok et bevis på at USA hater muslimer».

Narrativ trenger ikke være sanne. Narrativet i Russland har gjennom 20 år vært at «vi russere er et stolt folk omringet av fiender, og Vesten prøver å ta oss. Vi må stå sammen mot USA og Vesten fordi de vil utslette oss, sier Sivertsen.

For mange russere oppleves dette narrativet som sant fordi det er det de har sett og hørt i hele sitt liv gjennom russisk propaganda, og derfor tolker de verden på en annen måte enn vi gjør, også krigen i Ukraina, forklarer han.

- Når russerne tror at NATO vil utslette dem gjennom å støtte det de tror er et nazistregime i Ukraina, er det ikke vanskelig å overbevise dem om at Russland må krige i Ukraina.

Klarer du å påvirke folks narrativ, ideer og

”
- Klarer du å påvirke folks narrativ, ideer og overbevisninger, vil du påvirke atferd og handlinger. Vi må få en dypere forståelse av at det er slike motiv som ligger bak.

overbevisninger, vil du påvirke atferd og handlinger. Vi må få en dypere forståelse av at det er slike motiv som ligger bak, fastslår spesialrådgiveren.

BEVISSTGJØRING

Ifølge Sivertsen viser forskning at jo mer kunnskap det er i befolkningen, jo mer motstandsdyktig er vi mot slik manipulasjon. Det betyr at forebygging og kunnskapsbygging er viktig, både i privat og offentlig sektor. Enkeltpersoner har også et ansvar for å sjekke kilder og være bevisste på at det er mange aktører som forsøker å få oss til å tro på løgn eller tvile på hva som er sant og hvem man kan stole på.

- Før du aksepterer noe som sant, vær ➔

☞ kildekritisk slik at du ikke deler noe som er usant, sier han. Men vi må også ha tillit til kilder, understreker han. Ordentlige, redaksjonelle medier gjør også feil, men de er vår magnetiske nordpol i et kaotisk informasjonslandskap. Russland vil at vi skal miste tilliten til mediene våre, for da er det lettere for dem å påvirke folk.

Sivertsen påpeker at ikke all påvirkning er farlig, men at dersom vår tillit til nasjonale funksjoner, våre politikere og hverandre svekkes, skaper det sårbarheter. Andre land har etablert egne funksjoner for å avdekke og håndtere systematiske påvirkningsforsøk, blant annet Sverige som har etablert en egen myndighet for psykologisk forsvar.

- Ettersom mye av denne påvirkningen er skjult, trenger man en statlig funksjon som kan avdekke den åpent og transparent og dele informasjon og råd med befolkningen, slik man nå har i Sverige. Dette skulle jeg også gjerne sett i Norge.

Han sier at slik påvirkning ikke lar seg definere som militært eller sivilt fordi det går på tvers av sektorer, og vi opplever det i fredstid.

- I Norge ser vi jo at det handler om påvirke situasjonsforståelsen til ulike målgrupper. Aktørene prøver å påvirke vår virkelighetsoppfatning i tråd med deres interesse. Slik informasjon kan gjøre at vi tar feil

beslutninger i en presset situasjon fordi vi har blitt manipulert til å ha feil bilde. Det kan også svekke tilliten mellom myndigheter og folk hvis myndighetene har en annen situasjonsforståelse enn befolkningen, og de ikke forstår hvorfor tiltakene kommer.

- Russland prøver å påvirke befolkninger til å tvile på hva som er sant. I verste fall kan det føre til at store deler av befolkningen gir opp. Vi synes det er vanskelig å vite hva som er sant og vi resignerer fordi vi ikke vet hvem vi kan stole på. Derfor trenger vi en opplyst befolkning som er kritisk, understreker Sivertsen.

Han påpeker at om en stor nok andel melder seg ut av diskusjonen og ikke orker å følge med, går det ut over demokratiet og kan forkludre politiske beslutningsprosesser.

- Dersom de som sitter på Stortinget sitter med forskjellige virkelighetsoppfatning, kan de bruke mye tid på å komme frem til beslutninger fordi de mangler en felles forståelse av problemet og må enes, eller kanskje ikke finner en løsning.

STOR PÅVIRKNING I SØR

Russland og Kina bruker mye ressurser i andre land for å påvirke virkelighetsoppfatningen. Det er en del av det geopolitiske maktspillet. I det store bildet er målet å skape en kile mellom vesten og det globale sør, forteller rådgiveren. Han sier Russland er inne i flere land i Afrika, Latin-Amerika og Sørøst-Asia som er tidligere kolonier, og allerede har mye motstand mot tidligere kolonimakter.

- Disse landene har mye grunn til mistillit, og da spiller de på det og bruker trollfabrikker, betaler journalister, forsøker å forsterke mistilliten til Europa og vesten, og fremstille oss og USA som imperialistiske og kyniske, og Russland som den anti-imperialistiske storebroren som det lønner seg å alliere seg med.

Sivertsen påpeker at Norge har mange interesser ute i verden, både når det gjelder handel og diplomati.

- Dersom Norges omdømme blir skadet i et land som er viktig for oss, kan det påvirke vår mulighet til å drive handel. Man kan også se for seg at vi kommer i en situasjon hvor vi trenger støtte fra allierte. Dersom våre allierte da sitter med ulikt bilde av Norge, kanskje at Norge egentlig har framprovosert sin situasjon selv, kan det ta lenger tid å få

BREAKING NEWS

Ut enim ad minima veniam, quis nostram exercitationem ullam corporis suscipit laboriosam, nisi at aliquid ea ea commodi consequatur. Quis autem vel eum iure reprehenderit qui in ea voluptate velit esse quam nihil molestiae consequatur, vel illum qui dolorem eum fugiat quo voluptas nulla pariatur.

støtte eller hjelp. Den ytterste konsekvensen er teoretisk at vi ikke får hjelpen vi trenger. Han påpeker at samfunnet er veldig sårbart i militære operasjoner. Det kan være nok med et rykte om at man har gjort noe forferdelig, eller at man har en skjult eller slem agenda.

- Da mobiliseres folk til å gjøre ting, som direkte angrep mot vårt personell. Dette kan særlig være tilfelle i land som har lavt utdanningsnivå, hvor det er lettere å tro på rykter. Frankrike har nå forlatt Mali fordi det ble farligere og farligere. De ble angrepet av islamistiske grupper basert på rykter spredd av russiske aktører og lokale der nede, forteller Sivertsen.

KI - PÅVIRKNING PÅ STEROIDER

Påvirkning er like gammelt som mennesket, og har alltid vært en del av krigføring. Det som er nytt er sosiale medier hvor ting spres fortere og gir større effekt. Sivertsen er også bekymret for utviklingen innen kunstig intelligens (KI).

- Dette er påvirkning på steroider. Her kan lyd, tekst, bilder og film være fullstendig falskt, men virke helt ekte. Og det kan gjøres veldig raskt på industriell skala, man kan automatisere det, sier han.

- Det er snakk om å kunne lage store medienettverk hvor innhold produseres fortløpende og blir spredd i grupper, sosiale

- Dersom Norges omdømme blir skadet i et land som er viktig for oss, kan det påvirke vår mulighet til å drive handel.

medier og andre plattformer. Dersom dette ikke blir kontrollert, kan det bli en eksplosiv økning av kunstig produsert desinformasjon. Det vil kunne bli så treffsikkert, med språkmodeller og så videre, at du kan lage innhold som treffer perfekt i et annet land. Nå kan det være enklere å bomme på kultur slik at man ser at innholdet ikke fremstår som troverdig.

Sivertsen mener at vi i dag ligger bak nabolandene våre når det gjelder forståelse og at vi ikke har tatt situasjonen nok på alvor. Han etterlyser kapabilitet, både militært og sivilt, for å avdekke påvirkning og psykologiske operasjoner.

- Vi har et stort forbedringspotensial på hvordan vi skal håndtere dette. NATO har satt i gang eget arbeid for å forstå fenomenet, som mine kolleger og jeg ved FFI er en del av.

Norske soldater fra Telemark bataljon trener ukrainske soldater i Tyskland.
Foto: Synne Nilsson/Forsvaret

HV-soldaten Gunnar sto i vannkanten 22. juli og hjalp ungdommer som kom svømmende over fra Utøya.

HV-soldaten Frank har blitt diagnostisert med PTSD etter innsatsen på Gjerdrum. HV-soldaten Berit var nylig med på søk etter en savnet person, som hun sammen med andre HV-soldater fant hengende fra et tre.

Et krevende oppdrag

En ung gutt hadde tatt livet sitt. Bård har også funnet personer ute i terrenget som har tatt livet sitt. Men der Gunnar, Frank og Berit fikk lite eller ingen oppfølging etter oppdragene sine, ble Bård både debriefet på stedet og kontaktet i etterkant for en samtale av kameratstøttekontakten i Norske Redningshunder (NRH). Det var nemlig dem han var på oppdrag med. I NRH har de et system med kameratstøtte, slik NVIO og mange andre organisasjoner og arbeidsgrupper har. Det har ikke personell fra Forsvaret som tjenestegjør eller er på oppdrag i Norge. Navnene på personene er endret.

Jeg tror alle er enige i at det er positivt å ha en form for oppfølging etter man har vært med på krevende hendelser. Det er det dessverre mange som ikke får.

Eksemplene over viser tydelig hvorfor kameratstøtte er like aktuelt som noen gang, sier avtroppende kameratstøtteansvarlig i NVIO, Anders Aks.

- Vi i det frivillige har sagt at både personell fra Heimevernet (HV) og fra andre deler av strukturen er hjertelig velkommen til oss,

men vi opplever at oppfølging er veldig tilfeldig. Vi driver i liten grad oppsøkende virksomhet, og det skal vi ikke gjøre heller. Vi er tilskudd, for de som opplever at de trenger det, og det er vi stolte av, sier NVIOs avtroppende kameratstøtteleder Anders Aks.

NVIO har i år hatt med personell fra HV på sine kameratstøttekurs, i håp om at HV på sikt kan bygge opp sin egen struktur. - Det jeg syns er synd, er at det ikke er tydelig

forankret i ledelsen i HV. HV-soldater er det nærmeste vi kommer veteraner nasjonalt, hvorfor skal ikke de få de samme tilbudene, spør Aks.

ØKT OPPMERKSOMHET

NVIO, den gang FNVLF, hadde stort fokus på psykisk stress og skader for intops-personell, allerede fra slutten av 80-tallet. I 1990 kom tidligere bataljonslege i NORBATT, Jannicke Mellin-Olsen inn som visepresident. Hun ble en sterk drivkraft for økt oppmerksomhet rundt psykisk stress og skader for intops-personell. Arbeidet med psykiske lidelser etter endt intops-tjeneste ble i løpet av 90-årene organisasjonens hovedsatsningsområde. I 1996 ble det første kameratstøtteseminalet holdt. I Stortingsproposisjon nummer en for budsjetterminen 1997 ble FNVLF tildelt 970.000 kroner. I

preposisjonen heter det blant annet at: «Regjeringen vurderer oppfølgingen av personell som har deltatt i internasjonale fredsoperasjoner som svært viktig. Det er derfor foreslått en støtte til FN-veteranenes Landsforbund på 970.000 kroner. Forbundet skal fungere som en nettverksorganisasjon som tar seg av FN-soldatene og deres pårørende etter endt tjeneste. Et godt støtteapparat for FN-soldatene kan hindre eventuelle senskader, samtidig som det kan bidra til statusheving og fortsatt rekruttering til FN-tjeneste.» Dette var en stor seier og noe FNVLF hadde jobbet målrettet med for å få på plass. Men en ordning må fornyes og revideres. Over årene endres behov og landskap. Da er det viktig å utvikle også kameratstøtte for å holde tjenesten relevant og til mest mulig hjelp. ➔

👤 - Opprinnelsen til kameratstøtte kommer fra Anonyme Alkoholikere (AA) i USA. Ordningen kom til Norge på 80-tallet. Det var den gang et eget prosjekt, hvor man hentet grunnprinsippene fra AA og overførte dem til politiet. I en veldig tidlig fase handlet det om alkoholmisbruk, men utviklet seg fort til å handle om å håndtere krevende hendelser. Alkoholmisbruk ble sekundært til behovet, kan du si. Det var mer et symptom, sier Rita Vasseng i Norske Redningshunder (NRH). Hun har skrevet masteroppgave om kameratstøtte i frivillige organisasjoner og har ledet arbeidet med å revidere kameratstøtte i NRH de siste årene. Nå sitter hun i rollen som nasjonal kameratstøttekoordinator.

- I NRH har vi hatt en kameratstøtteordning

siden 2009. Det var i utgangspunktet en enkel prosedyre med helt elementære oppfølgingspunkter etter hendelser. Oppdragene vi er på nå er annerledes enn det de var før. Det er mer krevende oppdrag og man går mer risikofylt. Vi har stor andel av psykiatri. Selvmordsrisiko på savnede er, i tillegg til demente, de gruppene vi leter oftest etter. Før var det jegere og sopplukkere. Gruppene er også mer risikovillig enn tidligere, som f.eks de som går på topptur og kjører bratt på ski. Det stiller andre krav til oss. Derfor trenger vi å sikre oss at vi tar vare på de folkene vi sender ut på oppdrag. Det ansvaret har vi som organisasjon, og det tar vi ved å ha denne ordningen, sier Vasseng. Å ha en ordning som ivaretar frivillige

ressurser etter oppdrag er i seg selv viktig.

- Vi hadde sett at det å snakke med likepersoner og ha et forum for erfaringsdeling og ivaretagelse var veldig nyttig. Allikevel fant vi ut at strukturen og prosedyrene trengte revisjon og tilpasning til dagens virkelighet.

ANNERLEDES BEHOV

Når behovene og oppdragene nå er annerledes enn for ni år siden, krever det en annen oppfølging. Man må sikre at man i større grad gir ressursene den oppfølgingen de behøver. Vi hadde heller ikke en organisasjonsstruktur som sikret underleddene. Ordningen hang ikke sammen i strukturen på riktig plass. Den var administrativt forankret, men den tilhørte

”
- Vi hadde sett at det å snakke med likepersoner og ha et forum for erfaringsdeling og ivaretagelse var veldig nyttig.

egentlig den operative linja, sier hun.

NRH er oppdelt i regionale enheter, som de kaller distrikter. Under disse er noen steder lokale lag, som egne organisatoriske enheter. Andre steder er det kun distrikt, og andre steder igjen er det treningsgrupper under distriktsenhetene. Distriktene inndeles i beredskapsområder.

- Da vi bestemte oss for å gjøre en revisjon opprettet vi en arbeidsgruppe med flere ressurspersoner nasjonalt. Disse jobbet frem en del tiltak. Vi hadde en kompetansemodell med en ny metode, og fikk kameratstøtte forankret i beredskapsfunksjonen. Så har vi avgrenset kameratstøtteordningen til å omhandle kun oppdrag. Det var også noe som var litt uheldig før, at den likepersonsordningen vi hadde ble brukt til alt mulig. Den ble brukt til å håndtere konflikter og mange andre problemstillinger, som absolutt trengte oppfølging, men ikke innenfor rammene til selve ordningen. Vi rendyrket den, sier Vasseng. Kameratstøtte skulle kun være oppfølging etter hendelse. Det ble en tydeliggjøring av tilbudet.

- I prosedyren vår er det visse situasjoner hvor vi alltid skal ringe, og hvor vi bruker oppsøkende virksomhet. For eksempel hvis man er ute på aksjon første gang, hvis man har gått forbi den savnede uten å finne, hvis man har gjort funn av omkomne eller det er andre faktorer som har gjort situasjonen ekstra krevende, sånn som stor medie-dekning, høy risiko osv. Operasjonsleder på stedet gjør også en vurdering av om dette søket var ekstra krevende på noen måte, og om det burde settes i gang tiltak. Man kan ta kontakt på eget initiativ, men tommelfingerregelen er at det er vi som kameratstøtter som ringer og sitter på initiativet, sier hun.

Funn i denne sammenhengen er både omkomne og mennesker i live. ▣

”
- Noe av det vi så et behov for, var å få med flere yngre veteraner. Jeg spurte dem hva som skulle til for å få dem interessert, og de fleste sa at VIVAT-kurset var det beste.

ANDERS AKS

■ ■ GJENNOMFØRT WORKSHOPER

NVIO har også gjort endringer i sin kameratstøtteordning de siste årene.
- Noe av det vi så et behov for, var å få med flere yngre veteraner. Jeg spurte dem hva som skulle til for å få dem interessert, og de fleste sa at VIVAT-kurset var det beste. Tilbakemeldingen var at det å blokkere tre helger når man er småbarnsforelder, og ikke ha noe å vise for det – ingen sertifisering – det var litt vanskelig å selge inn, sier Aks. Det ble gjennomført flere workshoper på hvilken vei kameratstøtte i NVIO skulle gå. – Da jeg begynte var det en del av Mental Helse. Jeg mente at det var viktig at vi eide det selv og styrte det selv, og heller samarbeidet med blant annet Mental Helse.

Og sånn ble det.

- Vi har regionale nettverk med de Regionale ressursstentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), som også Forsvaret er med i, Bufetat og flere. Gjennom det nettverket ble det satt i gang en prosess for å få kameratstøttekursrekken godkjent for studiepoeng. Og det fikk vi til, sier Aks.

Allikevel er ikke innholdet så forskjellig fra det det var før. – Ordningen er på mange måter bygd opp på samme måte som før, bare at det heter individuell veiledning og mentorering. Men det handler i stor grad om det samme; det handler om hva som er psykiske utfordringer, det er øvelser i det å lytte og være tilstede, og så handler det om hvor man kan finne ressurser og hjelp i kommunene. Vi har sett en formidabel profesjonalisering både i kommunene og andre steder når det kommer til kameratstøtte og likemannsarbeid. For 18 år siden var det bare NVIO som drev med veteraner, men fra 2010 og oppover driver Forsvarets veteran tjeneste med veteraner, kommunene driver med veteraner, statsforvalter, fylkeslege – alle er involvert i

veteraner og deres familie, og for å snakke samme språk måtte vi bli med på å tilføre mer kompetanse inn i det, sier han. NVIO driver lite oppsøkende virksomhet i sin kameratstøtte. - Det er først og fremst Forsvaret som har ansvar for å ivareta de som sendes ut på oppdrag. Kameratstøtte er et supplement til det de gjør i Forsvaret og et supplement til offentlige tjenester. Vi skal være en tjeneste for de som ønsker, sier Aks. - Vi så en stund på et tettere sammen med Forsvaret, og inn i Forsvaret. Men vi rygget ganske fort ut av det, for jeg så at da kom vi inn som aktør uten nødvendigvis å ha den kompetansen som avdelingen sitter på, kulturen sitter på og så videre. Vi gikk forbi noen grenser. Jeg er mer opptatt av at noen av de som jobber for eksempel på Rena, Ørland, Setermoen og Lutvann har gått kursrekka, sånn at hvis det er noen som sliter så kan man plukke opp på det og ta den samtalen. Og hvis det er behov, at det finnes noen som er trygge nok til å kunne si at «du, jeg anbefaler at du tar kontakt med FSAN». Vi er et supplement, og et godt supplement, og det skal vi være stolte av. Hvis vi skulle tatt på oss noe mer enn det, så

krever det mer av rollen. Det jeg selekterer kameratstøttere på er å være medmennnesker, og så får de noen verktøy, sånn at de står trygt i det å snakke om ting som er vanskelig.

SPØR OM TIPS OG RÅD

Det er cirka 1000 veteraner og deres familier som vi hjelper hvert år. Noen blir fulgt relativt tett opp ute i lokalforeningene, og da kan man si at det er en form for oppsøkende virksomhet. Andre ringer en gang og spør om tips og råd.

At det er en likeperson er viktig, mener Aks.

- Å vite at du snakker med noen som har gått i samme sko, som ikke dømmer deg eller misforstår, er et av grunnprinsippene. Man er dus på en annen måte enn med en sykepleier eller en psykolog.

- Det er mange fellestrekk mellom tjenestene, mener Rita Vasseng. Vi får også tilbud om en debrief når vi forlater hendelsen. Denne initieres oftest av politiets innsatsleder. Deretter skal personer kontaktes av våre kameratstøtter innen 24 timer hvis det blir ansett som et behov, vurdert etter prosedyren. For vi drar jo ➡

👤 også hjem. I motsetning til både Røde Kors og Norsk Folkehjelp så opererer vi alene med hund, mens de andre er i lag. Og det har vært førende for at man trenger og skal ha den oppfølgingen. Men vi ringer selvfølgelig ikke alle. Det kan jo være folk som bare har gått i terrenget og ikke har noe behov for oppfølging. Det er litt ulik grad av dette, men de fleste vi snakker med sier at de ikke har tenkt på at de hadde behov for en samtale, men etter samtalen har de skjönt at okay, jeg ble kanskje litt redd da jeg gikk i den skråningen der, og det var kanskje ikke helt greit å gå der egentlig. Men vi jobber etter prinsippet om normal reaksjon på unormal hendelse. Den største skrekken er vel å gå forbi den som er savnet og ikke finne dem. Det er klart at det kan

være veldig vanskelig, men som oftest har det en naturlig forklaring. Noen ganger skal det ikke mer til enn å være på feil side av vinden. Vi jobber jo tross alt med dyr som verktøy. Så det rasjonelle er at det kan absolutt skje, men det er selvfølgelig mer krevende å håndtere følelsesmessig. Det vi har mest av er allikevel at man har kjent på en form for redsel og ubehag, og så får vi tatt det litt ned for å unngå at det får satt seg. Kanskje du har hatt en form for sanseinntrykk eller følelsesmessige opplevelser, og da kan en samtale om hendelsen være til god hjelp. Hun mener det er viktig å huske på at å bidra i Norske Redningshunder er noe man gjør som frivillig.

- Dette er bare folk som har lyst til å bidra,

”
- Å vite at du snakker med noen som har gått i samme sko, som ikke dømmer deg eller misforstår, er et av grunnprinsippene.

men allikevel kan det være tungt hvis man tenker at man gjør feil eller føler man mislykkes i oppdraget. Det er ting som noen nok kan kverne litt på. Hvorfor gikk jeg til høyre der, hvis jeg hadde gått rett frem ville jeg kanskje ha funnet personen for eksempel. Det er de irrasjonelle resonnementene vi må prøve å ta ned og normalisere. Det er lett å tenke sånn i ettertid når man sitter med fasiten, sier Vasseng.

SAMTALEMETODIKK

NRH har utviklet en kompetansemodell for kameratstøttene.

- For det første må man være hundefører, for å kjenne til konteksten, sier hun.

I tillegg må de som er kameratstøtter ha et grunnleggende kurs i en helt spesifikk samtalemetodikk som heter RITS (Rekonstruksjon og Integrasjon av Traumatisk Stress). Med den går man systematisk gjennom hendelsen og tar tak i sanseinntrykk og følelsesmessige opplevelser man har hatt.

- Det har en veldig stor bearbeidende effekt, men selve metoden er ikke terapeutisk på dette nivået. Dette er noe vi holder på å implementere nå, så kameratstøttene må lære seg en mer styrt måte å gå gjennom hendelsene på enn det de har gjort før. Da har de vært mer en kamerat, og kanskje fulgt noen kulepunkter, mens nå er det en veldig klar systematikk for samtalen som man skal følge. Det er en treningssak, mener hun. Metoden har god effekt, og er også brukt i andre operative miljø; rednings-tjeneste, ambulansetjenester, brann, politi, kriseteam og så videre.

- Jeg har ikke inntrykk av at det blir opplevd som en tvangstrøye, men det er klart at å gjennomføre endringer i en organisasjon, og kanskje spesielt i en frivillig organisasjon, er

et langsiktig arbeid. Vi kan kun stille betingelser til vervet. Vi har ingen direkte kontrollfunksjon, og det er ikke meningen heller. Men vi opplever at de er positive, og vi opplever kanskje aller mest at de ser meningen med å bruke samtalemetoden. NRH har også endret strukturen, for å gjøre den mer effektiv.

- Vi har bygd strukturen i forhold til et mellomnivå med en regional kameratstøtteveileder som har ansvar for de lokale kameratstøttene. Vi opplever at det ekstra leddet har en viktig funksjon, og ikke bare er en utvidelse av strukturen. For hvem hjelper hjelperen? Mellomleddet har to funksjoner – de skal både lære opp kameratstøttene, og ha en faglig støtte-funksjon for disse. I tillegg har vi den nasjonale koordinatorrollen, som er den jeg sitter på. Vi opplever ➡

*Kameratstøttekurs på Universitetet i Agder.
Foto: Anders Aks*

Rita Vasseng
i NRH.
Foto: Privat

☞ den måten å strukturere det på som veldig verdifullt, og det er nok fordi behovene kom før organiseringen. Det var for lang vei fra toppen og ut til den enkelte tillitsvalgte, så vi må ha en funksjon midt på. Vi trengte noen som samler ressursgruppa og kommuniserer informasjon og rapporterer aktivitet gjennom linja i organisasjonen, sier Vasseng. Til sammen er de 51 kameratstøtter og elleve kamerat-støtteveiledere. Anders Aks synes denne måten å organisere linja på gir mening.

- Vi har våre kameratstøtteledere, som spiller en viktig rolle. I likhet med hos NRH er det de som hjelper hjelperne, men også de som er ansvarlig for at kameratstøttene er skikket, tilstede, at de har det de trenger og at de føler seg kvalifisert til å gjennomføre.

INGEN RAPPORTERINGSPLIKT

I NVIO har de fleste lokalforeninger en kameratstøttegruppe med en leder.

- Jeg synes det er veldig spennende å høre hvordan NRH har satt inn veiledere på et regionalt nivå, for det kan også være et nivå jeg savner med tanke på kompetanse-

overføring og kjapp dialog. Det er vanskelig for meg å se alle kameratstøttene og lederne når det er så mange. Her om dagen fikk jeg for eksempel vite at en av kamerat-støttene hadde vært i en ganske heftig situasjon med selvmord, og det visste ikke jeg noe om. Og det kjenner jeg på at er vanskelig, og at jeg ikke strekker helt til. For de har ikke noe rapporteringsplikt til meg, men jeg opplever jo da at jeg ikke er tett nok på. Og det er nesten umulig hvis man ikke kan ha en noen kontakter i hvert område som kan være en ventil. Kameratstøttelederne fungerer som en sånn kontakt i dag, men det er fortsatt over 40 stykker, og man klarer ikke å ha 40 gode relasjoner. NVIO har et styrevedtak på regionalisering og jeg håper at det er et område den som kommer etter meg kan videreutvikle. Ideelt sett burde vi kanskje hatt elleve stykker som er leder for hver sin region, sier Aks.

NORDISK SAMARBEID

NVIO har et godt samarbeid med veteranorganisasjonene i Danmark, Sverige og Finland, ikke minst innenfor kameratstøtte. Kameratstøttelederne har også samlinger innenfor de rammene, hvor de blant annet diskutere hva de skal gjøre sammen og overfører kompetanse mellom de nordiske landene.

- Jeg opplever at vi tenker ganske likt. De andre nordiske landene har vært veldig fascinert over tilbudet Forsvaret har på Bæreia og samarbeidet vi har med kommunene. Og så har alle vært interessert i hvordan vi har bygd opp kameratstøtte med kursrekka, og samarbeidet med Universitetet i Agder og RVTS. Og hvorfor er de så opptatt av det? Jo, for da er det satt i system. Det er et kompendium, og tilliten til vår organisasjon blant de vi samarbeider med blir større fordi de vet at kameratstøttene har gått på kurs, de vet at det er god kvalitet, det gir til og med studiepoeng, sier Aks.

NVIO har nylig overtatt presidentskapet i Board of Nordic Veterans' Federation (BNVF), og en av satsingsområdene er kameratstøtte. Veteranforeninger i de

baltiske landene har tatt kontakt og ønsker mer innsikt i hvordan vi jobber med kameratstøtte i de nordiske landene, sånn at de potensielt kan bygge opp noe av det samme. Det er veldig spennende, og jeg føler det viser at vi gjør noe riktig, sier han.

KAMERATSTØTTE I EUROPA

BNVF har også fått forespørsel om de kan bruke noe av nettverket for å lære opp ukrainere i kameratstøtte, ved å sende frivillige ukrainere på kurs i Norge, Danmark og Sverige.

- Alle mennesker trenger å bli sett, alle mennesker trenger å bli hørt, alle mennesker trenger å bli anerkjent. Og så er det sånn at hvis du vet litt om psykiske utfordringer – hvis du vet litt om PTSD, vet litt om angst og depresjon, så kommer du ikke med floskler som at «er det ikke bare å skjerpe seg?». Da har du noen verktøy som gjør at du vet hvordan du skal snakke, hvilke rammer og regler du kan sette, og hvordan du kan være tilstede og bistå på en god måte. Og litt av grunnen til at vi får en sånn forespørsel fra Ukraina nå, er at de har mistet alt av vanlig helsepersonell. Det finnes ikke psykologer å oppdrive, og da må vi se på hvordan kan vi være med å bidra på en god måte. Samtidig er det viktig å holde seg innenfor rammene vi har, og ikke bli behandlere, sier Aks.

- Kameratstøtte er frivillighet. Jeg tror noe av det viktigste vi gjør er å bygge opp kunnskap om hvordan man snakker med mennesker som har det vanskelig. For hvis man er usikker på hvordan man skal håndtere en sånn samtale, så blir det ubehagelig. Men hvis du er en person som ønsker å bidra på den måten, og du føler deg trygg på at du har de riktige verktøyene, er det en veldig fin ting, både for den som får snakket ut og den som hjelper. For meg er det egentlig kjernen i det. Kameratstøttere er skjulte helter som ofrer mye av fritiden sin for å være tilstede for andre, avslutter han.

Kystjeger- kommandoen trente ukrainske soldater

Norge har støttet Ukraina på flere måter gjennom de siste årene. En lite kjent del av støtten har kommet fra Kystjegerkommandoen (KJK). I løpet av fem uker i sommer har ukrainske marinesoldater trent sammen med norske kystjegere i Nord-Norge. Formålet med treningen var blant annet å styrke Ukrainas evne til å gjenvinne områder okkupert av Russland.

Natt til 24. august, på Ukrainas uavhengighetsdag, gjennomførte marinesoldater fra Ukraina en operasjon på russisk-okkupert land på Krim. I ly av natten gikk soldatene i land vest på Krim. Der gjennomførte de en aksjon mot russiske styrker, og etterlot seg det ukrainske flagget, ifølge tekst og bilder publisert av ukrainsk etterretning. «Fienden led tap av personell og fiendtlig utstyr ble ødelagt», het det videre i uttalelsen.

Ukrainske marinesoldater har fått opplæring av den norske Kystjegerkommandoen, for å gjennomføre nettopp denne typen operasjoner.

- Jeg vet ikke om det var de samme folkene ➔

” - Ukrainerne hadde behov for trening på å gjennomføre raske og skjulte operasjoner med små gummibåter ved fronten

**KOMMANDØRKAPTEIN
STEN RICHARD LARSEN**

☒☒ som vi hadde lært opp, som gjennomførte dette raidet, men vi har lært dem nødvendige ferdigheter for å kunne gjøre slike operasjoner, sa sjef for Kystjeger-kommandoen, kommandørkaptein Sten Richard Larsen, til VG etter operasjonen.

Ukraina har en relativ lang kystlinje hvor store deler er okkupert av Russland. I tillegg går en stor del av frontlinjen mellom russiske okkupanter og de ukrainske styrkene langs de store elvene sør og øst i Ukraina. Behovet for opplæring i kystnære operasjoner er derfor stort.

Treningen med den norske Kystjeger-kommandoen hadde som mål å blant annet styrke Ukrainas evne til å gjenvinne områder som er okkupert av Russland, som har kontroll over store deler av Ukrainas kyst mot Svartehavet.

- Ukrainerne hadde behov for trening på å gjennomføre raske og skjulte operasjoner med små gummibåter ved fronten, sier Larsen. - Formålet med landsetting kan være å rekognosere. Men det kan også være væpnede aksjoner og direkte konfrontasjon med fienden, sier han.

SPESIALTRENTE I KYSTNÆRE OMRÅDER

KJK-operatørene er spesialtrente for å operere i kystnære områder, og opererer ofte i krevende og variert miljø.

Oppdragene kan inkludere alt fra bruk av småbåter til skjulte infiltrasjoner og rekognosering. Kommandoen er blant de beste i verden når det gjelder maritime operasjoner og har en lang historie med oppdrag nasjonalt og internasjonalt.

”
 Russland kontrollerer store deler av Ukrainas kystlinje på Krim-halvøya. Det okkuperte landet står overfor betydelige utfordringer for å opprettholde sin maritime sikkerhet.

- I den pågående ukrainske motoffensiven trenger Ukraina soldater som er trent for maritime operasjoner. Dette er kompetanse som Kystjegerkommandoen har, og vi er derfor glade for å kunne bidra med det vi kan, sier Larsen til forsvar.no.

UTDANNING I NORD-NORGE

De norske operatørene er blant annet trent på å operere skjult i kystnære områder. I løpet av fem uker har de norske soldatene trent opp ukrainske marine-soldater til å kunne gjøre det samme. Opptreningen har foregått i Nord-Norge.

Russland kontrollerer store deler av Ukrainas kystlinje på Krim-halvøya. Det okkuperte landet står overfor betydelige utfordringer for å opprettholde sin maritime sikkerhet.

POSITIVT TILTAK

Kystjegerkommandoen har bidratt inn i et utdanningsløp for å øke kompetansen til ukrainske marinesoldater nettopp i denne typen operasjoner. Utdanningen er en del av et koordinert prosjekt med britiske Royal Marines og nederlandske Marines for utdanning av ukrainske marinesoldater. Dette er et initiativ Norge og flere andre land har stilt seg svært positivt til.

- Instruktørene våre har lært soldatene å effektivt utnytte seg av småbåter i kystnære- og elveoperasjoner, herunder taktisk forflytning og infiltrasjon, skjult overvåking og rekognosering og offensive operasjoner, forteller KJK-sjefen.

Og mye tyder altså på at de ukrainske marinesoldatene allerede har tatt i bruk den nye kunnskapen. 🇺🇦

Foto: Sjøforsvaret

GJENSIDIG LÆRING

Kunnskapen har imidlertid ikke bare gått en vei.

- Ukrainerne har delt mye ny kunnskap med oss om hvordan man driver høyintensitetskrig i 2023. Det har ført til at vi allerede har oppdatert vårt utdanningsprogram for norske kystjegere, sier Sten Richard Larsen.

- De har formidlet hva som møter Ukrainas militære styrker på slagmarken.

Kortversjonen er at Russland ikke bryr seg om krigens regler, sier han.

Tidligere har Forsvaret også donert våpen til Ukraina som opprinnelig ble anskaffet til Kystjegerkommandoen. Det dreier seg om cirka 160 Hellfire-missiler med tilhørende utskytnings- og ildledningsutstyr.

- Dette er et våpen som var etterspurt av ukrainerne og som vil være svært nyttig i deres kamp mot invasjonstyrkene fra Russland. Missilene er relativt enkle å operere, og kan brukes både mot sjø- og bakkemål, sa forsvarsminister Bjørn Arild Gram i forbindelse med donasjonen i 2022.

Fakta

Kystjegerkommandoen:

Kystjegerkommandoen er Sjøforsvarets øyne og ører langs kysten, til sjøs og på land.

Avdelingen har kort reaksjonstid og skal kunne oppdage, rapportere og analysere en motstanders kapasiteter og intensjoner i hele konfliktpennet. Avdelingen er trent og utrustet for å operere selvstendig, med egen sjø- og landmobilitet. Kystjegerne opererer under alle forhold – i kystsonen og om bord på fartøyer. Operasjonene gjennomføres åpent eller skjult i hele konfliktpennet, i og utenfor Norge.

Kilde: Forsvaret.no

ORGANISASJONSNYTT S.32-51

- OPPDRAG VETERAN
- STOR INTERESSE FOR HEDERSLØPET
- ARENDA SUKA VIKTIG FOR NVIO
- KAMPENE VED NARVK 1940
- NVIO PÅ LANDSSKYTTERSTEVNET
- FAMILIEDAG PÅ HUNDERFOSSEN
- NAVY RACE PÅ KARLJOHANSVERN

Oppdrag veteran

NVIO har jobbet for veteraner i over 60 år og stått i en utvikling som har vært preget av kamp- og endringsvilje, og ikke minst nybrottsarbeid. Veteraner har ikke alltid hatt samme «stilling» som de har i dag, ute i samfunnet eller politisk.

Mange har jobbet hardt for veteraner og deres rettigheter og anerkjennelse. Selv har NVIO vært i stadig utvikling og endring, så hvordan blir fremtidens veteranarbeid? Har fokus og hjertesaker endret seg? Vi har to av NVIOs nyeste lokalforeninger om hva de tenker om fremtiden.

Geir Atle Mylius, NVIO Hallingdal

- Som leder i en relativt ny lokalforening vil jeg si at den største utfordringen med veteranarbeid i et distrikt, er å få tak i alle veteranene. På grunn av personvern er det ikke mulig å få ut navnelister. Det er på en måte både den første, og største utfordringen, å opprette et kontaktnett. Når det gjelder utvikling, syns jeg vi her i Hallingdal har blitt en «veteranfamilie» som møtes regelmessig og har en trygg arena hvor alle føler seg hjemme og har en felles tilhørighet.

Hva var dine tanker rundt veteranarbeid da du ble med i NVIO?

- Jeg var nysgjerrig på hva NVIO kunne gjøre for meg, og hva jeg kunne gjøre for NVIO – og om det passet for meg. En fanesak var å lage et samlingssted for lokale veteraner hvor man kunne møtes og utveksle erfaringer, opplevelser og utfordringer. Jeg har ikke vært med lenge nok til at jeg har fått med meg noen store endringer, men syns det er ugunstig at det dukker opp nye «veteranclub-

Geir Atle Mylius, NVIO Hallingdal

ber» hele tiden, det vanner ut veteranarbeidet.

Hvilke endringer rundt veteranarbeid opplever du lokalt i kommunen?

- Veteranplanen i kommunen har synliggjort den lokale veteranen og satt veteranarbeid på kartet. Gjennom dette har kommunen tatt mer ansvar. Markeringen av 8. mai har også gitt synlig anerkjennelse til hver

enkelt veteran.

Opplever du at temaene som engasjerer rundt veteraner er endret? Etter hvert som oppdragene har endret seg, har også veteranene endret seg. Det er mange yngre veteraner rundt omkring som også gjerne er småbarnsforeldre. Dette gjør at tilbudet til familier blir viktigere og at vi må skape en arena som passer for disse. ➔

☒ *Hva tenker du blir viktig i fremtiden når det gjelder veteranarbeid?*
 For fremtiden blir det viktig å skape flere arenaer hvor veteraner kan treffes, og da gjerne innenfor rammen av veteranfamilien. Ellers syns jeg det er fint at NVIO tar føringen som Norges hovedorganisasjon for veteraner og er den organisasjonen som har dialogen inn mot politikere og Forsvaret.

Knut Erik Jørgensen, NVIO Vestfold
 - Selv om jeg er leder i en «ny» lokalforening er det viktig å poengtere at vi har eksistert i mange år, og sammenslåtte foreninger får stiftelsesdato etter eldste forening. Ellers syns jeg den største utviklingen er aktivitetene og måten lokalforeninger må drive på, for at de yngre vil være med.

Hva var dine tanker rundt veteranarbeid da du ble med i NVIO?

Den gang, i 2005 og før navneskiftet, var det at noe måtte gjøres for ivaretagelse og oppfølging av veteraner. Som fanesaker hadde jeg ønske om å få ut mer informasjon og opplyse lokalsamfunnet om hvem vi veteraner er og hva vi kan bidra med. Jeg ville være med å samle veteraner og tilby dem aktiviteter de kan gjøre sammen. Når det kommer til å fronte viktige veteransaker politisk og fra sentralt hold, ser jeg ikke så stor endring. Det jobbes med forskjellige saker, men slik har det alltid vært. Det at flere yngre veteraner er kommet med, er positivt. Det krever mer av styret for å gi noe tilbake, og å skape aktiviteter som veteranfamilier øns-

ker å delta på. Kommunen syns jeg fortsatt er en utfordrende samarbeidspartner, med stor variasjon i hvordan veterankontaktene fungerer og hvordan de ser på veteranplanen.

Opplever du at temaene som engasjerer rundt veteraner er byttet, eller at fokus har flyttet seg?

- Ikke hos oss. Fokuset på anerkjennelse og ivaretagelse står fortsatt sterkt. Og her har heller ikke veteranbegrepet endret seg, selv om det sentralt og i forsvarsledelsen er et tema, så opplever jeg at veteranbegrepet er en politisk sak. Dersom andre enn de som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner skal defineres som veteraner, får dette konsekvenser for retningslinjer og regel-

verk, mener jeg. Men hvis det skjer må vi lokalt innrette oss etter det.

Hva tenker du blir viktig i fremtiden når det gjelder veteranarbeid?

- Å fortsatt ha styremedlemmer som bidrar lokalt, og ikke bare ønsker å sitte i et styre. Det vil også bli viktig fortsatt å ha ressurser til å gjennomføre aktiviteter og engasjerende prosjekter for veteranfamilien. Og så må vi fortsette arbeidet for at kommunen skal ta sin del av ansvaret, og ikke minst bidra og sikre at vi har et sekretariat og forbundsstyre som støtter arbeidet vi gjør lokalt.

*Knut Erik Jørgensen,
NVIO Vestfold*

Stor interesse for Hed

Nesten 450 deltakere stilte opp på Hedersløpet 2023. Hedersløpet er et unikt, litt annerledes løp. Løpet er ment å samle alle løpeglade, militære og sivile løpere, og gjennom dette hedre våre veteraner, både de levende og de som har gått bort.

Derfor løper alle forbi Minnelunden på Akershus festning, hvor det også er start- og målstrek. Deltakerne kan velge om de vil marsjere fem kilometer, løpe samme distanse eller ta den lengste på ti kilometer.

Det var mange kjente ansikter å se i løypa, blant dem forsvarssjef Eirik Kristof-

Erik Kristoffersen, initiativtaker til løpet Anne Birgitte Fabricius Berg og Ingrid Gjerde.

ersløpet

fersen og påtroppende sjef for Forsvarsstaben Ingrid Gjerde.

Løpet ble etablert i 2017 og er et fellesprosjekt i regi av NVIO avdeling Oslo sammen med NROF Oslo, SIOPS, Veteran møter Veteran og Norges Lottetforbund. Ide og initiativ ble tatt av leder av NVIO Oslo Runners, Anne Birgitte Fabricius Berg.

Meld deg inn på www.nvio.no
Husk å påføre medlemsnummer ved verving!

NVIO
EN ORGANISASJON FOR ALLE VETERANER

Arendalsuka: En viktig arena for NVIO

Årets gjennomføring av Arendalsuka bidro til å befeste NVIOs sentrale rolle innen anerkjennelse og ivaretakelse. NVIO var den eneste veteranorganisasjonen representert sammen med tolv andre forsvarsrelaterte organisasjoner. Arendalsuka er en unik arena for å kunne drive påvirkning og knytte interessante kontakter.

AV PER OLAV VAAGLAND

NVIO hadde en egen stand på samme torg som andre forsvarsrelaterte organisasjoner, som Norsk reservistforbund (NROF), Det frivillige skyttervesen (DFS) og Norsk totalforsvarsforum (NTF) på samme torg som de fleste politiske partiene. Det har vært lagt ned et betydelig arbeid fra våre to lokalforeninger i

Aust-Agder og Kristiansand, ledet av lokalforeningslederne Roy Gjertsen og Ove Andreas Austrud. NVIOs president frontet organisasjonens aktiviteter i Forsvars- og sikkerhetspolitikkens hus – Arendal sjømannsforening, og to medlemmer fra sekretariatet fulgte uken. Det var ingen kø, men det var jevnt tilsig av folk som stakk innom. Det ble også vervet noen nye medlemmer blant besøkende veteraner, mens andre kun fikk stillet sin nysgjerrighet. General Arne Bård Dalhaug var aktiv under uken og bidro i flere debatter. Han innledet også forsvarsorganisasjonenes aktivitet mandag ettermiddag ved å lede kranse- nedleggelse på krigsseilermonumentet, hvor han trakk de store linjene mellom vår egen frihetskamp 1940-1945 (eller for krigsseilerne: 1939-1945) og dagens krig i Ukraina før han la ned kransen. «Kampen for Ukrainas frihet er også kampen for

vår frihet.» Lokalforeningene var representert i flaggborgen med FN- og NATO-flagg.

PANELDEBATTER

Det sentrale spørsmålet i mange debatter var hvordan man får iverksatt tiltak etter de to kommisjonene (Forsvars- og Totalberedskapskommisjonene) og Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR). Dette preget også spørsmålene fra tilhørerne under paneldebatten «Hvordan bemanne samfunnet i krise og krig?» arrangert av NVIO i samarbeid med Norsk totalforsvarsforum (NTF). Hensikten fra NVIOs side var å belyse veteranenes verdi som en ressurs for samfunnet. Moderator, Ole Asbjørn Fauske, fikk inn fokuset på anerkjennelse ved å avslutte debatten med at hvis man lyser ut stillinger hvor man finner veteraner i søknadsbunken, bør det å være

veteran trekke opp.

Den neste NVIO-debatten, hvor vi stod som arrangør alene, handlet om «Kommunevalget – kommunenes oppfølging av veteranfamiliene.» Knut Berg, assisterende statsforvalter i Agder, Adnan Helja, veteran og kommunepolitiker i Nesbyen og Mariann Evensen, som dekket pårørendeperspektivet deltok. Med den kvaliteten vi hadde i panelet kom det frem mange viktige poenger. Både fra statsforvalter- og kommunenivået ble det erkjent at det kan være økonomisk lønnsomt å satse på veteranen, fordi de har erfaring som kan brukes, ikke minst i kriser. Ordførerkandidaten nevnte som eksempel på familieivaretagelse at i hans lokalforening, NVIO avdeling Hallingdal, hadde de innført begrepet «juniorveteran» for veteranenes barn, noe som var satt pris på der. Fra salen kom det også et forslag om at lokalforeningene burde vurdere å strekke ut en hånd til ukrainske familier – en utfordring det vil være naturlig å la den enkelte lokalforening ta stilling til. Panelet ble også utfordret til å ta stilling til fritt behandlingsvalg i helsevesenet, noe Mariann argumenterte sterkt for.

NETTVERK

Til tross for at de politiske partiene hadde stand i nærheten av NVIO oppleves det krevende å få noen bekreftelse på at de vil prioritere

Verving av nye medlemmer. Forbundssekretæren traff tidligere soldat Inge Blix-Arna og lovte å jobbe for ham.

veteranplaner. Likevel møtte vi tidligere kolleger fra Forsvaret både på Arbeiderpartiets (AP) og Høyres stand, med henholdsvis ordføreren i Evje og Hornnes (AP) og liste-kandidater i Arendal og Tvedestrand for Høyre, hvorav sistnevnte også er medlem i NVIO. Selv om veteransaken nok drukner litt i politisk påvirkning, ble det knyttet verdifulle kontakter som vi vil

bygge videre på i arbeidet med anerkjennelse og ivaretagelse. Sekretariatet gjorde avtaler om møter i ukene som kommer med prosjektet «Livslosen» ved Lovisenberg, som driver med selvmordsforebyggende arbeid – en viktig ressurs for vår kameratstøtte. Sekretariatet har allerede gjennomført et møte hvor hensikten var å finne ut hvordan vi kan koble denne kapasiteten til vår kamerat-støtte. Vi møtte også to aktører som driver med rekruttering innen arbeidslivet, som viste interesse for et tettere samarbeid for å få gode søkere fra veteranmiljøet. Arendalsuka er en god arena for å knytte relevante kontakter og drive samfunnspåvirkning. Gode relasjoner er etablert, og det er spennende å se hva vi kan få til av fremtidig samarbeid, både innen anerkjennelse og ivaretagelse. Ikke minst var det inspirerende å se den innsatsen som ble lagt ned fra våre to lokalforeninger i Aust-Agder og Kristiansand.

Battle Field Orientation Tour 2023: Kampene ved Narvik 1940

Rallarveien med Norddalsbrua. Her kan den glade veteran gå Norge på tvers i løpet av 4-5 timer.

NVIO AVD. OFOTEN

NVIO avdeling Ofoten inviterte i juni til krigshistorisk tur. Etter at filmen «Kampen om Narvik» hadde gått sin seiersgang på alle landets kinoer sist vinter strømmet det på med ønsker fra veteraner over hele landet. Mange ønsket å gå i fotsporene til 6. Divisjon, de allierte avdelingene fra Polen, Storbritannia og Frankrike, samt kampområdene til de tyske avdelingene som deltok under det to måneders lange felttoget.

AV TROND BLOMLIE

Leder Tor Arne Solvoll og nestleder Gunnar Wiker ønsket deltakerne

velkommen til Narvik. Hvorfor er nettopp Narvik så sentral i vår krigshistorie? spurte Solvoll. - Byen er vokst fram som et resultat av jernmalmen som utvinnes i Kiruna, byggingen av jernbanen og behovet for å eksportere malmen til en isfri havn, sa han. Hver og én av deltakerne fikk deretter en miniatyrstatuett av Rallarstatuen, selve symbolet på Narvik, i velkomstgave.

NARVIKSENTERET

Torsdag var det duket for en tur til Krigsmuseet i Narvik for å få en grov oversikt over hendelser og steder. Her ble viktig norsk og alliert krigshistorie skrevet, mens kampene pågikk fra 9. april til 10. juni 1940. Bestyrer Ulf Erik Torgersen tok de 36 veteranene og følge gjennom utstillingene mens han gikk gjennom både de store linjene og mer detaljert

om enkeltskjebner. I tillegg fikk gruppen se en digital versjon av fangeleiren i Beisfjord, der fangene fikk en grotesk behandling med tortur og drap. Etter omvisningen var det en liten vandretur i sentrum av Narvik for å se på de nærmeste minnesmerker og skulpturer knyttet til andre verdenskrig.

- Vi besøkte blant annet det nasjonale frihetsmonumentet Trinigon like ved Narviksenteret, og kunstneren Finn Eriksens skulptur «Fred opp av kaos», som er fredsmonumentet på torvet i Narvik og lokalt bare kalles «Dama på Torvet». Vi fikk også høre om kunstprosjektet «Snublesteiner» til minne om nazistenes jødeforfølgelser, sier Solvoll. I Narvik finnes det ni slike «snublesteiner» satt ned på tre steder. Alt i alt er det 50 minnesmerker, bautaer og

Ved Bjørnfjell stasjon er det reist en bauta til minne om de åtte soldatene fra Bn1/IR12 som falt her på morgenen 16. april 1940. B.O.T la ned krans og Jan Rognum fortalte fra kampene.

lignende, inkludert krigsgravlunder, i Ofoten-regionen.

BEKRANSNINGER

Når veteraner fra internasjonale operasjoner besøker minnesmerker og minnesteder reist for å hedre og ære falne, hører det med å vise vår respekt ved å legge ned en krans. I løpet av de fire dagene med «Battlefield Orientation» var det flere bekransninger. Først ut var bautaen over major Ivar Hyldmo som ledet sin bataljon 2/IR15 sammen med to bataljoner med franske fremmedlegionærer under gjenerobringen av Narvik 28. mai 1940. Videre ble det lagt ned krans ved monumentet over de falne fra panserskipene «Norge» og «Eidsvold», ved bautaen over general Carl Gustav Fleischer, ved bautaen over de franske falne, og ved minnestøtten ved Bjørnfjell stasjon

over de falne fra IR13 som forsvarte Norddalsbrua.

KRIGSHISTORISK LANDSKAP 1940

HM Kongen foretok den offisielle åpning av Krigshistorisk Landskap (KL) ved minnestøtten for general Fleischer på Lapphaugen 15. juni 2009. «Det var en meget opplagt og fornøyd Øverstkommanderende som stod for åpningen.», ifølge avisen Fremover. KL består av en serie på seks monumenter som er reist på egnede steder mellom Narvik og Bardufoss. –Vi rakk å besøke monumentene på Skjomnes/Fornes, Bjørnfjell, Lapphaugen og passerte monumentet på Øse. De forskjellige monumentene forteller deler av krigshistorien, slik som overfallet på Narvik, de tre sjøslagene, fjellkrigen og angrepet på Bjerkvik, sier Solvoll.

KL var et samarbeid mellom Hæren, Statens Vegvesen og de berørte kommunene. I tillegg til de fysiske minnesmerkene som er laget av kunstneren Alvin Jensvold, er også E6 mellom Narvik og Bardufoss gitt navnet «General Fleischers vei». Formålet med å etablere KL var å ivareta og presentere en viktig del av norsk krigshistorie, anerkjenne og ære veteraner og avdelinger, både norske og allierte, samt presentere fakta på en verdig måte.

«THE BRIDGE»

Noe av det første cruiseturistene som anløper Narvik spør om er «Where is the Bridge?». «The Bridge» er identisk med Norddalsbrua på Ofotbanen, nøkkelen til kontroll over malmtransporten fra jerngruvene i Kiruna. Vaktsoldater fra IR13 hadde vaktet Norddalsbrua gjennom hele vinteren ➔

Inger Astrid Berg, Steinar Rognmo og Gunnar Wiker lener seg mot den steinmurte veggen på Dietlbrakka ved Bjørnfjell, mens de lytter til Espen Eidem som forteller om storspionen Marina Lie som holdt den tyske generalen orientert om hva som skjedde hos de allierte.

◀ 1940, og det var dit de dro de 200 soldatene som bløffet seg ut av Narvik 9. april.

Grappa dro til fjells med innleid buss fra basen på Elvegårdsmoen leir.

Underveis plukket de opp dagens guide, Jan Rognmo, som har saumfart fjellheimen etter forsvarsstillinger og andre minner etter krigen. Etter en liten halvtime var de fremme ved Bjørnfjell stasjon, som ligger slik den lå i 1940. I disse rødmalte bygningene ble de norske soldatene fra IR13 brutalt overfalt av to tyske kompanier med østerrikske bergjegere på morgenen 16. april. På minnebautaen ved turiststasjonen står det sju navn, seks av dem falt under kampene ved Bjørnfjell for å forsvare Norddalsbrua.

Så gikk turen til Bjørnfjell. Der tok de seg ned til Solheimsbrakka/Dietlbrakka hvor dagens eier Espen

Eidum levende fortalte om den gang steinbrakka var general Dietls hovedkvarter, kapitulasjonsforhandlingene som ble holdt der 10. juni og spionen Marina Lie. For flere historier kan den interesserte leser besøke Solheimsbrakka på Facebook.

Nå var det klart for rosinen i pølsa – en times tur til fots ned langs Rallarveien til «The Bridge», Norddalsbrua. Været kunne ikke vært bedre, med skyfri himmel, 27 varmegrader og null insekter. Nede ved brua kunne man, med medbrakt kaffe i koppen og baguette i hånden, høre Gunnar Wiker og Jan Rognmo fortelle om bygging av brua sommeren 1902 og forsøkene på sprengning i 1940. Solen stekte, og de fleste hadde fått ny farge i nakke og panne da de etter tre timer i frisk fjelluft kunne entre bussen igjen ved

Haugfjell. Litt solbrent, men meget fornøyd. - Også vår eldste deltaker på over 90 år, men sprek som en ungdom, deltok på turen. Med anerkjennelse og respekt!

KUNNSKAPSRIKE FORTELLERE

En ting er å stå i et landskap, noe annet er å samtidig bli fortalt historien knyttet til det samme landskapet. NVIOs Battlefield Orientation Tour 2023 fikk i pose og sekk. Lokalforeningen hadde engasjert en rekke gode og engasjerende fortellere som alle bidro med forskjellige stemmer om ulike sider av felttoget i Nord-Norge 1940. Viggo Halvdan Nordgård-Kristensen delte fra sin bok «Helvetesseilasen», Jostein Pedersen snakket om den tyske destroyeren Georg Thiele, Jan Rognmo om Patrick Dalzel-Job og evakueringen av Narvik,

The Bridge", Norddalsbrua som sto ferdig august 1902 etter fem måneders konstruksjonsarbeid. 170 meter lang og 40 meter høy. Ikke så lett å sprengre som opprinnelig tenkt, viste det seg i 1940.

Ketil Blomlie om sjøslaget 10. april 1940 og den engelske/franske/polske landgangen på Skjomnes, Gunnar Wiker om major Ivar Hyldmo og landgangen ved Karistranda/Ornesvika /Taraldsvikfjellet 28. mai 1940, Espen Eidum om Solheimsbrakka, Jan Rognmo om den tyske utryddelsesleiren ved Øvre Jernvatn og som avslutning holdt Jan Petter Pettersen, fra boka «Narvik 1940», et oppsummerende foredrag i forkant av festmiddagen på Lappaugan Turiststasjon. Et nydelig måltid med skinke og melon til forrett, skikkelig nordnorsk husmannskost med saltkjøtt og kålrabistappe til hovedrett og multekrem til dessert. Fornøyde deltakere vil med dette rette en stor takk til NVIO avdeling Ofoten med hjelpere for å ha gjennomført et strålende arrangement. En særlig takk til den som sørget for værforholdene,

som var helt i særklasse. Vindstille med over 20 grader på høyfjellet ved Ofotbanen er like uvanlig som regnbyger i Sahara. Til slutt vil NVIO

avdeling Ofoten rette en varm takk til alle vennlige sponsorer med Gullsmed Øiesvold AS og Kuraas AS i spissen.

Ketil Blomlie orienterte om den engelske destroyeren HMS Hardy sin siste kamp 9. april og den allierte landgang på Skjomnes i slutten av april 1940.

Flott med besøk på stand.

NVIO på Landsskytterstevnet

NVIO har deltatt med stand på Landsskytterstevnet (LS) i flere år. Her er har lokalforeningene rundt om i Norge bidratt godt for å delta på LS sammen med Det Frivillige Skyttervesen (DFS), som er en god samarbeidspart for NVIO.

ANDREAS RØTHE, NVIO AVDELING VOSS
I år kom LS23 til Voss 28. juli – 4. august og lokalforeningen stilte opp. Tilhenger med telt, gassgrill, profileeringsartikler, benker og bord ble hentet på Akershus festning i Oslo, av lokalforeningsmedlemmer. Standen ble satt opp dagen før oppstart og rundt ti lokalforeningsmedlemmer hadde sagt seg villige til å bemanne

NVIO-standen, som var åpen fra 10.00 til 18.00 hver dag.

Under arrangementet hadde også HV09, som er en betydelig bidragsyter under LS23, lånt NVIO avdeling Voss' lokaler på Bømoen til overnatting. Dette førte til et utrolig godt samarbeid mellom HV09 og NVIO under heile arrangementet, noe som ble konkretisert gjennom et minne i form av et tsjekkisk pinnsvin/spansk rytter som nå står utenfor NVIO avdeling Voss' lokaler på Bømoen (stor stas).

Under arrangementet var det stort flott besøk av både forsvarsminister Bjørn Arild Gram og Sjef HV generalmajor Frode Ommundsen. Begge uttrykte sin støtte til veteransaken. I HV09 var det også veteraner å finne, og det var veldig hyggelig at de stakk

innom i uniform. Det kom også innom veteraner som var både deltakere og tilskuere på LS23. Nye medlemmer til NVIO og NVIO avdeling Voss ble det også!

Spesielt hyggelig var det at så mange kom innom for å uttrykke sin støtte til veteransaken selv om de ikke var veteraner selv. Kommentarer som «tak for innsatsen» og «dette er en viktig sak, dette støtter vi» viser at det er godt med støtte for veteransaken. Oppsummert var LS2023 et særdeles godt arrangement å være en del av. Takk til alle NVIO avdeling Voss-medlemmer, som stilte opp på dugnad og var med på å holde NVIO-standen åpen. Takk og til NVIO sentralt for god støtte til gjennomføringen. Her er det bare å glede seg til LS kommer til ditt nærområde.

Forsvarsminister Bjørn Aril Gram og lokalforeningsleiar i NVIO avdeling Voss, Anders Rongve.

Sjef HV generalmajor Frode Ommundsen og lokalforeningsleder Anders Rongve.

Familedag på Hunderfossen

**NVIO AVD.
SØR-GUDBRANDSDAL** .....

***Hunderfossen
Eventyrpark har
mer enn 60 attrak-
sjoner og severdig-
heter.***

Ivo Caprinos arbeider er et gjennomgangstema i parken. Det store trollet rommer en hall med flere eventyrtablåer fra Asbjørnsen og Moes norske folkeeventyr, formgitt i Caprinos ånd. Til dette magiske stedet inviterte NVIO avdeling Sør-Gudbrandsdal veteraner med familie 2. september. Og for en dag det ble for store og små.

Navy Race på Karljohansvern

NVIO AVD VESTFOLD

NVIO avd Vestfold var på plass på Karljohansvern i Horten under årets Navy Race. - Vi hadde vårt eget hinder under løpet som alle deltagerne måtte forsere, og vi sto på stand, sier Steinar Vikholt. Det var litt ekstra stas når Erna Solberg tok turen innom standen for å høre hva NVIO jobber med.

På Navy Race får du en solid dose av livet i grønt, eller eventuelt blått. Selve løpet skjer i militære omgivelser og hindrene har militært tema. Navy Race OCR gjennomføres på Karljohansvern Orlogsstasjon i Horten. Med sine kanoner, skyttergraver, krigsskip og ubåt er det den perfekte setting for et militærinspirert hinderløp. Løpet skjer rundt kanontårn, over krigsskip, under ubåter, forbi torpedobåter, i skogen, i strandkan-

ten og på dypet. Det er rått og moro! Alle kan gjennomføre. Klarer man ikke hinderet finnes det strafferunder som alternativ. - En dag full av smil, utfordringer og mestringsfølelse - for

både store og små, sier Vikholt. NVIO avd. Vestfold stiller med billetter til neste års Navy Race 3. august 2024. Ta kontakt for gratisbilletter og påmelding.

Rekordoppmøte

Det ble rekordoppmøte da NVIO avdeling Trøndelag inviterte til familiedag på Rypetoppen.

Bli medlem av Norges
største veteranorganisasjon

Meld deg inn på www.nvio.no
Husk å påføre medlemsnummer ved verving!

NVIO

NVIO

EN ORGANISASJON FOR ALLE VETERANER

FORBUNDSSTYRET 2021-2023

President

Ole Asbjørn Fauske

Tlf: 916 18 464

ofauske@yahoo.no

Visepresident

Trude Marie Nilssen

Tlf: 905 68 240

trudemarie.nilssen@redcross.no

Styremedlemmer:

Sven-Kristian Løvteit

Tlf.: 990 94 408

lotveit68@yahoo.no

Philip Lautin Jackson

Tlf: 400 53 884

philiplautin@gmail.com

Jon Kenneth Hytten

Tlf.: 901 54 855

jo-hytte@online.no

Rune Greve

Tlf: 404 19 396

runegreve@live.no

Rune Meier

Tlf: 934 80

rune.meier@gmail.com

Vararepresentanter:

Even Moen

Tlf: 908 89 891

Øivind Moldestad

Tlf: 901 53 092

Roy Johnsen

Tlf: 911 56 226

Jan Kai Torvanger

Tlf: 917 03 466

Linéa Emma Meese

Höglund Tlf: 414 50 512

Husk
Kameratstøtte-
telefonen:
800 48 500

Unike medlems- fordeler til NVIO- medlemmer!

MER INFORMASJON PÅ VÅR HJEMMESIDE:

Ambera Norge

Ambera skal skape Europas første Active Adult Community for aktive voksne.

Apotek for deg

15% fast rabatt

Best Western Hotels

15% rabatt på hoteller i Norge, Sverige, Danmark, Finland og de baltiske land.

Bertel O. Steen Defence & Security

20% rabatt på alle varer.

Bikestuff.no

Alle medlemmer i NVIO 10%

Brilleland

10% på komplette briller og solbriller

Camp Bolterdalen

10% rabatt via egne avtaler.

Codex Advokat

For advokatutgifter som ikke dekkes av Statens pensjonskasse og/eller NAV: 20 % rabatt på ordinære timepriser.

Dental-Norge

All behandling 15%

E20 Energy AS

3 gratis komponenter tilsvarende ca. 15% rabatt.

Eidskog Lys

10% på alt

Falstadsenteret

Inngangsbillett til honnør/studentpris.

GULLSPORT

Gullsport tilby NVIOs medlemmer 40% rabatt!

HALITE

35 % rabatt på alle sine produkter i nettbutikken www.halite.no.

Hotel Express Norge

50% på medlemskort

JAKTFALL AS

Rabatt på Vortex Optikk og Sea Eagle båter

Milrab.no

Rabatter og spesialtilbud

MYSTUFF NORGE AS

15% rabatt

Nansensport.no

20% rabatt på alle produkter i nettbutikken og i vår butikk på Lierstranda ved Drammen

Nortel

Rimelig mobilabonnement med Telenor-dekning

Nobels fredssenter

25% rabatt, barn u/6 år gratis

Sandefjord paintball

15% rabatt

Sirkus Rebell

Klær, leker og utstyr til barn mellom 0-13 år.

Specula

20% rabatt

Stiftelsen Arkivet

Gratis omvisning i Gestapokjelleren

STRØMMES

25% rabatt i forhold til butikpris på Craft klær

Tonic Eyewear

Ekstra god rabatt for NVIOs medlemmer.

Utstyrskontroll.no

15% på ordinære varer

Andre tilbud:

- Tilgang til veteranhytta i Umbukta, se hjemmesiden til NVIO Rana.
- Tilbud om laksefiske med NVIO Alta.

Medlemsfordelene blir lagt ut fortløpende; følg med på hjemmesiden for oppdateringer!

Følg oss på sosiale medier: Facebook, Instagram, Twitter, Snap og LinkedIn

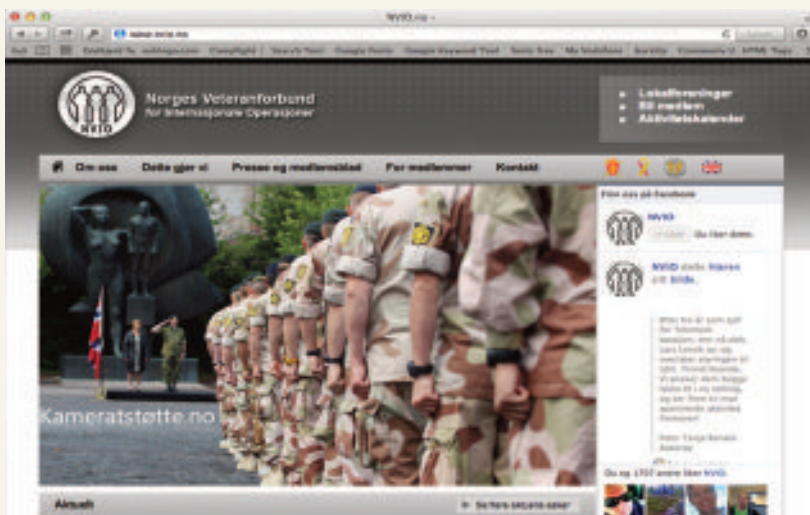
@norges_veteranforbund

nvio.no

@norskeveteraner

Forbundets høye beskytter:

Hans Majestet
Kong Harald V

Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner

Sekretariatet:

NVIO, bygning 60
P. B. 1550 Sentrum
0015 Oslo
Telefon 940 12 200
post@nvio.no

Forbundets hjemmeside: www.nvio.no

Bankgiro 5082.07.40278
Org.nr. 971 245 433
BIC: DNB ANOKK XXX
IBAN: NO 4850820740278

Generalsekretær:

Bjørn Robert Dahl
Mobil: 990 96 913
brdahl@nvio.no

Forbundssekretær:

Per Olav Vaagland
Mobil: 970 48 999
povaagland@nvio.no

Redaktør:

Hege Kofstad
Mobil: 412 33 448
hege.kofstad@nvio.no

Kommunikasjonsrådgiver:

Siri Jørgensen
Mobil: 934 00 624
siri@nvio.no

Leder kameratstøtte:

Anders Aks
Mobil: 971 34 514
anders.aks@nvio.no

Økonomi:

Patricia B. Flakstad
Mobil: 920 86 701
patricia.flakstad@nvio.no

**Husk å melde
adresseforandring
til NVIO**

Kopper og capser til salgs!

99 kr pr stk. Gjelder både caps og kopp.

UNIKOM

UNPROFOR

UNTSO

UNMISS

UNOSOM

UNPREDEP

Desert Storm

Capsene kommer med norske flagg bak, samt reim som kan justeres. Onesize.

EMALJEKRUS

Emaljekrus med NVIO-logo som tåler en støyt og kan brukes både til varm og kald drikke. Kommer i fargene rød eller blå.

Hvordan bestille: Bestill og betal på Vipps 757763, og skriv inn antall og hvilken caps eller farge på kopp du ønsker. Alternativt kan du betale direkte inn til 1503.91.81921, men send da epost til post@nvio.no der du legger ved betalingsbekreftelse, oppgir navn, adresse og hva du ønsker tilsendt.

vipps
757763

Returadresse: P.B. 1550 Sentrum, 0015 Oslo

Stiftelsen Veteranhjelp

Bilde: @instagramanders (Anders Nilsen)

VETERANER HJELPER VETERANER

Stiftelsen Veteranhjelp er opprettet for å kunne gi øyeblikkelig økonomisk hjelp til veteraner og nærmeste familie som befinner seg i en prekær økonomisk situasjon. Vi har allerede hjulpet mange, men er avhengig av bidrag for å hjelpe flere veteraner.

Støtt oss med valgfritt beløp til konto nr. 7058 31 07302

Vipps kan også benyttes: 25550

